

סין

קטעים מתוך דו"ח על ביקור משלחת האקדמיה בסין

בנובמבר 1991 ביקרה בסין משלחת מטעם האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, חברי המשלחת: פרופ' יהושע יורטנר, פרופ' יחזקאל שטיין, פרופ' ישראל דוסטובסקי וד"ר מאיר צדוק. היה זה ביקור גומלין לביקור משלחת סינית בישראל ביוני 1991. במועד זה נחתם הסכם לשיתוף-פעולה מדעי בין האקדמיות למדעים של סין ושל ישראל.

עד היום נערכו שלושה ביקורים של אנשי האקדמיה בסין, וזה הביקור הרביעי. מערכת הקשרים בין ישראל לסין נמצאת בתהליך של התרחבות מתמדת. במהלך הביקור פורסמה ידיעה בעתונות הסינית על ביקור המשלחת בראשות פרופ' יורטנר, דבר שלא היה קורה בתקופות קודמות. שבועיים לפני כן הודיעו הסינים בפעם הראשונה באופן רשמי על ביקור "שני פקידים בכירים ממשרד החוץ הישראלי".

תוכנית הביקור כללה ביקור רשמי באקדמיה הסינית למדעים, סידורים ומגישות במכוני מחקר גדולים (למשל, המאיץ בקיין) וקטנים (למשל, המכון לחקר יהדות וישראל בשנתאי) וביקורים במוסדות להשכלה גבוהה, פרופ' יורטנר נפגש עם סגן שר המדע הסיני ועם נשיא האקדמיה למדעים של סין. הביקורים היו גלויים ומתוחים, והושקעו בהם מאמצים ורצון להביע ידידות.

מאפיינים נבחרים של הפעילות המדעית בסין

הוועדה הלאומית לתכנון (National State Commission), שהיא הגוף המרכזי בקביעת מדיניות לאומית ובהקצאת משאבים, סימנה כמאה מוקדי מחקר והצטיינות מדעית, והיא מקציבה להם כספים מיוחדים נוספים לתקציב השוטף ולהצטיידות. הוועדה סימנה גם מעבדות מחקר ומכוני מחקר לאומיים, והם נקראים "מעבדות מפתח". בנופים אלה יש Peer Review כל שלוש עד ארבע שנים, כדי להבטיח שמירה על רמה מדעית. פעולת הסימון של מוקדי הפיתוח המדעי המואץ סייעה לפיתוח מערך מחקר הנהנה מיוקרה ומתמיכה מדעית, ובמידה רבה גם מחוסר פעולה מדעי בגיוס סטודנטים

וכוח-אדם. המשמעות היא גם הכרה פוליטית חברתית מצד הגוף העליון במדינה.

תקציב מעבדות מחקר

שכר העבודה בתקציב, המיועד לסגל האקדמי ולסגל המינהלי והטכני, הוא כ-10%-15 מסך התקציב. שאר התקציב מיועד לרכישת ציוד. לדברי הסינים, עלויות יבוא החומרים והציוד או רכישת התחליפים מייצור מקומי גבוהות ומהוות את רוב ההוצאות.

מקורות ההכנסה של המעבדות הלאומיות: מהוועדה הלאומית העליונה לתכנון (חצי עד שליש מהתקציב השוטף), מתקציב האקדמיה הסינית למדעים, מהפרויבצייה ומהתעשייה הסקומית.

טיפוח סגל אקדמי מצטיין

נעשים מאמצים לפתוח אפשרויות מחקר לדור הצעיר ברמת מכוני המחקר הבחודים ולא ברמה הלאומית במסגרת מתוכננת. ההגבלה העיקרית היא במציאת פתרונות דיור למדען מצטיין שמעוניינים בקידום. הסגל האקדמי והמינהלי גר בקמפוס משלו, הכולל בתוכו בתי-ספר ונגנים ומתנהל כשכונה מדעית מיוחדת. בשנתאי סיפרו לנו על "ירידת מנחות" לארה"ב. התרשמו שיש נוכחות גבוהה של נשים בקבוצות המחקר המצטיינות.

מחקר והוראה

עיקר ההכשרה המקצועית והמדעית נעשית במסגרת האוניברסיטאות. כשנים האחרונות חל שינוי במערכת: האקדמיה הסינית למדעים מקבלת תלמידי מחקר מצטיינים ומעניקה להם תוארי מ"א ודוקטור. מכוני המחקר והאוניברסיטאות המצטיינות יכולים לבחור את הסטודנטים המצטיינים מכל רחבי סין. האוניברסיטאות היוקרתיות קטנות יחסית: באוניברסיטאות צינגחואה, פקין ומדאן 12,000-15,000 סטודנטים.

העתקת ציוד מדעי

חברי המשלחת בחנו את הציוד המדעי בכמה מכוני מחקר. הציוד מיובא מארה"ב או סיפן. הסינים רוכשים בדרך כלל ציוד יקר כאב-טיפוס, ובמידת הצורך טעתיקים או בונים לו תחליף. כושר האילתור והכושר הטכני שלהם באו לידי

ביטוי בולט במאיץ האלקטרוניים אשר הוקם בפקין ונבנה כולו בסין. בימים אלה בונים הסינים מאיץ דומה עבור דרום-קוריאה.

פיתוח תחומי מחקר

בצד הפעילות המדעית הרגילה פגשנו קבוצת מחקר סינית העוסקת בשטח חדש בכימיה הנמצא בחזית המדע. לדעת פרופ' יורטנר, קבוצת המחקר עושה בו עבודה מעולה. התרשמות זו באה לציין את הפוטנציאל העצום הקיים בסין, ואת יכולתם של הסינים לסגור פערים מדעיים במחירת.

שיתוף פעולה מדעי

נערכה פגישה רשמית של פרופ' יהושע יורטנר עם נשיא האקדמיה הסינית, פרופ' GUANGZHAO ZHOU, בהשתתפות חלק מאנשי המשלחת הישראלית. נשיא האקדמיה הסינית הדגיש את החשיבות שהאקדמיה הסינית מייחסת לשיתוף הפעולה המדעי בין סין לישראל. פרופ' יורטנר ציין את התרשמותו החיובית מהכרת מגורים רחבים של פעילות המדע והטכנולוגיה הסינית ואת רצונו לשתף פעולה עם הסינים בתחומי המדע. היצעו תוכניות משותפות חדשות:

(א) תוכנית לניצול אנרגיית שמש. בשיתוף עם מכון ויצמן למדע ייבדקו התוכניות לשימוש באנרגייה סולרית בסין. ייבדקו הצרכים, הפוטנציאל ואפשרות ניצול אנרגיה סולרית. הוצע שבשלב הראשון ישלחו שני חוקרים סיניים למכון ויצמן למדע להכרת תוכניות המחשב אשר פותחו במכון לנושאים אלה.

(ב) ביוטכנולוגיה בחדגשת נושאי הקלאות ומסילוגיה צמחים. הוצע להקים ועדת היגוי משותפת של שתי האקדמיות להגדרת התוכנית.

(ג) כנס משותף של שתי האקדמיות בנושא CHEMICAL DYNAMICS AND LASER CHEMISTRY. כנס ישתתפו 7-8 מדענים ישראלים.

בפגישה עם סגן שר המדע והטכנולוגיה הסיני, פרופ' Hui Yongzheng, הביע השר הסיני את רצונו בשיתוף פעולה בין האקדמיות למדעים הסינית והישראלית לבין קהילות המדע והטכנולוגיה של שתי המדינות.

הישראלי בסין

המשרד מועל עם צוות קטן של ישראלים ועובדים מקומיים. התפתחו קשרים ענפים בסין, וישראל זוכה לכבוד ולהערכה. "מעצמה" מדעית. מערכת הקשרים המסועפת והרחבה של המשרד עם ארגונים וגופים מדעיים בסין הביאה להכרת ישראל ולהיעזר נרחבת עליה.

ישיבת האסיפה הכללית

של הקרן האירופית למדע

פרופ' יהושע יורטנר השתתף כמשיקיף מטעם האקדמיה באסיפה הנ"ל, שהתקיימה בשטרסבורג בנובמבר 1991. נשיא הקרן, פרופ' Umberto Colombo, דיווח על הקה הפעילות - 23 תוכניות מדעיות המקיפות אלפי מדענים ו-20 רשתות מדעיות, על הפעילות הבינלאומית של הקרן מחוץ לאירופה על עידוד שיתוף-פעולה אירופאי בין מחקר בסיסי ותעשייה, על התוכניות המדעיות של הקרן, ועל כנסים מדעיים באירופה. השתתפותה של ישראל בפעילויות הקרן זוכה להערכה רבה. במיוחד צוינה השתתפותה של ישראל בוועדת חקבע למדעי-הרוח, בוועדת חקבע של מועצות המחקר הרפואיות, וברשת לתחבורה. נערכו בחירות לתפקידי מפתח של הקרן. פרופסור Donnelly מאירלנד נבחרה לכהן כסגן נשיא הקרן לתקופה של שלוש שנים. ד"ר Peter Frucker משווייץ נבחר למזכיר הארגון לתקופה של חמש שנים החל מאפריל 1993.

אושרה הצטרפותה של האקדמיה למדעים של פולניה כחברה בקרן. מתוכננת קבלתה של צ'כוסלובקיה. יש לראות בניסיון לקבלת ישראל כחברה מלאה בקרן האירופית למדע יעד מרכזי של פעילות האקדמיה בתחום קשרי-החוץ המדעיים.

משלחת רשמית מטעם האקדמיה הצ'כוסלובקית למדעים והאקדמיה הסלובקית למדעים ביקרה בארץ בדצמבר 1991. נחתם הסכם לשיתוף-פעולה מדעי בין האקדמיה הצ'כוסלובקית למדעים לבין האקדמיה הישראלית למדעים. ההסכם כולל חילופי מדענים, השתתפות מדענים ב-peer reviews ועריכת כנסים משותפים.

קוראה

בדצמבר 1991 ביקר בארץ הפרופסור לגנטיקה, קאנז יאנג סאן, אורח ראשון במסגרת ההסכם לשיתוף-פעולה מדעי בין האקדמיות למדעים הקוריאנית והישראלית.

הונגריה

בספטמבר 1991 נערך בארץ סימפוזיון משותף ישראלי-הונגרי על נויר-אנדוקרינולוגיה במסגרת ההסכם לשיתוף-פעולה מדעי בין האקדמיות למדעים של הונגריה ושל ישראל. השתתפו עשרות מדענים מהונגריה ומישראל.

משלחת רשמית מטעם האקדמיה הרומנית למדעים בראשותו של נשיא האקדמיה הרומנית למדעים ביקרה בארץ ביוני 1991. נחתם הסכם לשיתוף-פעולה מדעי בין האקדמיות.

ישיבת ועדת חקבע למדעי-

הרוח של הקרן האירופית

למדע

פרופ' שאול שקד ייצג את האקדמיה בישיבת הוועדה שהתקיימה בלונדון בדצמבר 1991. בישיבה דווח על מפעלים שונים הנמצאים בתהליך של גיבוש, וביניהם המפעל של הסמנטיקה העברית הקלאסית, מפעל הטיפולוגיה של השפות האירופיות ומפעל חקר צמיחתן של המדינות המודרניות באירופה. דוגני גם הצעות למפעלים רב-לאומיים חדשים, תוכנית לשמר את הספרים המוחזקים בספריות שנרפסו על נייר מתכלה, ותוכנית של ביבליוגרפיה אלקטרונית מקיפה בתחומי מדעי-הרוח.

נשיא האקדמיה הרומנית למדעים, פרופ' מיחאי דראנאנסקו, ונשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פרופ' יהושע יורטנר, חותמים על הסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ועידה על החיים הגשותיים

יהודים-הונגרים 1848-1991

פרופ' יהושע בלאו ייצג את האקדמיה בוועידה זו, שהתקיימה בבודפשט באוקטובר 1991 בחסות מועצת אירופה ואורגנה על-ידי הקונגרס היהודי האמריקאי, הקרן האירופית למדעים, אמנויות ותרבות וקרן באתיאני (קרן צדקה של האצולה ההונגרית). השתתפו מלומדים מהונגריה, מישראל ומארה"ב, ועסקנים יהודים מישראל, מאוסטריה ומאנגליה.

סגן נשיא האקדמיה הצ'כוסלובקית למדעים, פרופ' ולדיסלב האנצ'ל, ונשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פרופ' יהושע יורטנר, חותמים על הסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.